gemeente Berkelland

C: *M. van Lenthe*
T: *0545-250 250*
E: *info@gemeenteberkelland.nl*
Bezoekadres: Marktstraat 1, Borculo

Gemeenteraad gemeente Berkelland

Zaaknummer	:	1334377
Onderwerp	:	Plan van aanpak dorpskamers gemeente Berkelland
Verzonden	:	4 december 2025

Geachte leden van de raad,

Bij deze sturen wij u het plan van aanpak voor de dorpskamers in de gemeente Berkelland. Dit plan volgt op een toezegging van de wethouder aan de gemeenteraad: *"We onderzoeken welke samenwerking er mogelijk is tussen de dorpskamers en de bestaande, vaak vrijwillige initiatieven in de gemeente Berkelland. Uitbreiding van de dorpskamers naar de vier kernen vindt niet plaats voordat dit onderzoek is afgerond."*

We baseren ons op een aantal onderzoeken: de evaluatie en maatschappelijke rendementsanalyse dorpskamers 2023, de maatschappelijke rendementsanalyse stadskamer 2025 en het onderzoek van Spectrum naar samenwerking tussen de dorpskamers en vrijwilligersinitiatieven 2025.

We beschrijven in dit plan van aanpak op welke wijze we uitvoering geven aan de adviezen en bevindingen uit de onderzoeken.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Berkelland,

de secretaris,	de burgemeester,
drs. J. Jonker	drs. J.H.A. van Oostrum

Kopie aan:
Archief

Plan van aanpak

gemeente Berkelland

Aan	:	College van Burgemeester en Wethouders
Van	:	Mitchell van Lenthe
Datum	:	2 december 2025
Onderwerp	:	Plan van aanpak dorpskamers gemeente Berkelland
Zaaknummer	:	1334377

INLEIDING

Dit plan van aanpak voor de dorpskamers in de gemeente Berkelland volgt op een toezegging van de wethouder aan de gemeenteraad: *"We onderzoeken welke samenwerking er mogelijk is tussen de dorpskamers en de bestaande, vaak vrijwillige initiatieven in de gemeente Berkelland. Uitbreiding van de dorpskamers vindt niet plaats voordat dit onderzoek is afgerond."*

We baseren ons op een aantal onderzoeken: de evaluatie en maatschappelijke rendementsanalyse dorpskamers 2023, de maatschappelijke rendementsanalyse Stadskamer[1] 2025 en het onderzoek van Spectrum naar samenwerking tussen de dorpskamers en vrijwilligersinitiatieven 2025.

We beschrijven in dit plan van aanpak op welke wijze we uitvoering geven aan de adviezen en bevindingen uit de onderzoeken. Daarnaast besteden we aandacht aan de functie en waarde van de dorpskamer.

De dorpskamer is opgenomen in de Sturingsagenda als 1 van de 17 stuurmaatregelen. Er zijn momenteel twee dorpskamers in de gemeente Berkelland, in Neede en Eibergen. Het zijn laagdrempelige, algemene (inloop)voorzieningen met professionele ondersteuning. Inwoners kunnen er terecht voor maatschappelijke participatie of voor persoonlijke ontwikkeling. Verwijzen naar de dorpskamer is voor ons een manier om individuele maatwerkvoorzieningen Wmo te voorkomen. De dorpskamer is daarmee een onderdeel van het geheel van maatregelen dat we inzetten om de kosten in het sociaal domein beheersbaar te houden én om de sociale basis en welzijn te versterken. De functie van de dorpskamer sluit daarnaast aan bij het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en diens opvolger het Aanpalend Zorg en Welzijn Akkoord (AZWA), waarin landelijk de beweging van zorg naar welzijn wordt gemaakt.

PLAN VAN AANPAK

Ten eerste, we ondersteunen en financieren de twee dorpskamers in de kernen Eibergen en Neede al via een subsidie aan de stichting Stadskamer. De financiën hiervoor zijn geborgd in de begroting en bedragen €185.000 structureel vanaf 2026. Eerder zijn deze middelen een aantal jaren via tijdelijke middelen verstrekt.

In dit plan van aanpak geven we aan hoe we met de dorpskamerfunctie in de toekomst om willen gaan. We gebruiken daarbij de resultaten en conclusies van de 3 onderzoeken.

Uitgangpunten

De uitgangspunten vanuit het college voor het plan van aanpak zijn:

[1] de Stadskamer werkt met steunpunten (=dorpskamers) in wijken/kernen. De Stadskamer heeft inmiddels 13 steunpunten in de Achterhoek.

- Het college stelt voor het budget op te hogen met maximaal €145.000 om een uitbreiding naar in eerste instantie Borculo te realiseren en waar nodig de dorpskamerfunctie in Berkelland te versterken. We vragen de stichting Stadskamer een subsidie-aanvraag met plan van aanpak z.s.m. in te dienen om in 2026 te kunnen starten in Borculo.

- We stellen als voorwaarde om samenwerking tussen de dorpskamers en de vrijwilligersinitiatieven en maatschappelijke partners in de kernen te versterken, om zodoende meerwaarde te creëren. Onder meerwaarde verstaan wij dat er een netwerk van samenwerkende partners en vrijwilligers(initiatieven) ontstaat c.q. versterkt wordt.

- We koppelen het zoeken naar meerwaarde en versterking aan het te ontwikkelen vrijwilligersbeleid. De rol van de gemeente is regievoerend, ondersteunend en faciliterend.

- We maken de keuze voor Borculo vanwege de kansrijkheid en de aanwezigheid van initiatieven, zoals bijvoorbeeld Burgerlokaal, die volgens het onderzoek van Spectrum willen samenwerken en participeren in een initiatief. Een uitbreiding van de functie dorpskamer naar Ruurlo is nu niet direct aan de orde en is afhankelijk van hoe bovenstaande zich ontwikkelt. In Ruurlo geven initiatieven aan dat zij elkaar al goed weten te vinden, intensief samenwerken en een breed aanbod hebben voor inwoners. Ook maken zij gebruik van een goed functionerend netwerk.

- We zetten een monitor op en zullen jaarlijks evalueren hoe het loopt en hoe de doelstelling om te substitueren wordt gehaald. De financiën hiervoor dekken we uit het budget van de Wmo dagbesteding en begeleiding. In de begroting staat voor deze post € 5.2 miljoen.

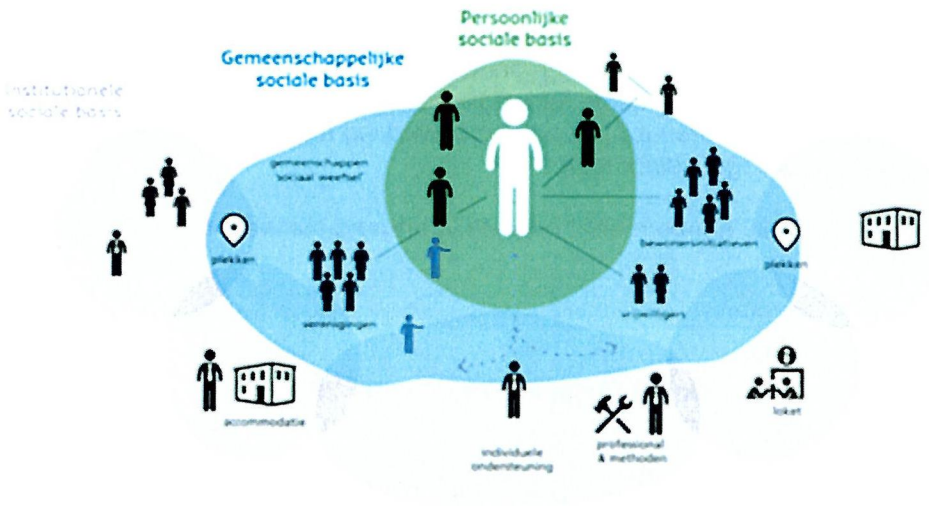
Toelichting
De onderzoeken bieden voldoende aanknopingspunten voor deze uitgangspunten. Ten eerste, de maatschappelijke businesscases tonen aan dat investeren in een dorpskamer besparingen oplevert 'aan de achterkant', oftewel bij de maatwerkvoorzieningen Wmo. Dat is de reden dat we de dekking voor dit voorstel regelen via het Wmo-budget dagbesteding en begeleiding. Het is niet de eerste keer dat we welzijn/preventie hebben bekostigd uit zorg-gelden. Dit hebben we bij herstelgerichte ondersteuning ook gedaan en hier hebben we kunnen aantonen dat het werkt.

We richten een goede nulmeting en monitor in, om te kunnen volgen of deze beweging van zorg naar welzijn werkt. We doen dit in nauw overleg met Voormekaar. Zij verwijzen de inwoners naar de dorpskamer wanneer dat passend is.

Het onderzoek van Spectrum biedt aanknopingspunten voor een uitbreiding (in eerste instantie) naar Borculo. Hier zijn maatschappelijke partners actief, zoals het Burgerlokaal, die een bijdrage kunnen en willen leveren aan de totstandkoming van een succesvolle dorpskamer en een betrokken netwerk.
Een nadrukkelijke voorwaarde aan dit voorstel is de samenwerking tussen de Stichting Stadskamer en de bestaande vrijwillige initiatieven om meerwaarde te creëren. Dat houdt in dat er met elkaar samengewerkt wordt en men elkaar helpt. Dat geldt zowel op inhoudelijk vlak als op het praktische vlak, bijvoorbeeld als het gaat om bezetting op de groepen. Spectrum adviseert het volgende: *'Laat de professionals van de dorpskamers aansluiten en ondersteunen bij initiatieven in de kernen waar geen dorpskamerfunctie is. Zet dorpskameractiviteiten zoveel mogelijk ondersteunend in op plekken waar al inloop- en koffieactiviteiten zijn.'* M.a.w. de uitbreiding naar Borculo kan succesvol zijn als het aansluit op het bestaande netwerk in de kern. We zien ook kansen via betrokkenheid van Voormekaar. Dit zal nader uitgewerkt moeten worden.

In het denkkader sociale basis hebben we onderstaand model van Movisie gebruikt. Onze visie ten aanzien van de persoonlijke en gemeenschappelijke sociale basis is dat we als gemeente zo veel mogelijk bouwen op de kracht van de samenleving en dat waar nodig de gemeente kan ondersteunen of faciliteren. De gemeente wil maatschappelijke initiatieven niet in de weg zitten of zich er te veel mee bemoeien. Dat geldt dus ook t.a.v. de vrijwilligersinitiatieven die gesproken zijn in het onderzoek. De dorpskamer zit in de institutionele sociale basis. Hier bemoeit de gemeente zich

wel mee o.a. via subsidievoorwaarden en vanwege het feit dan men werkt met gekwalificeerde en gecertificeerde professionals.

Het onderzoek van Spectrum laat zien dat er draagvlak is en er kansen liggen. De dorpskamers en vrijwillige initiatieven zijn aanvullend aan elkaar en kunnen elkaar versterken. De gemeente wil regie voeren op het proces en kan waar nodig ondersteunen en faciliteren. De gemeente ondersteunt vrijwilligers momenteel al. Enkele voorbeelden van vormen van ondersteuning die we op dit moment al doen: op de Dag van de Vrijwilliger organiseren we activiteiten om onze waardering voor vrijwilligers uit te spreken, bijvoorbeeld door het aanbieden van gratis educatieve workshops. Daarnaast bieden we scholing en trainingen aan vrijwilligers in samenwerking met Culturije en de Sportfederatie, en waarderen we hen met attenties. In het vrijwilligersbeleid wordt beschreven op welke wijze vrijwilligers in onze gemeente gefaciliteerd en ondersteund worden. Dit vrijwilligersbeleid zijn we momenteel aan het doorontwikkelen.

Toelichting financiën
We stellen voor om maximaal €145.000 beschikbaar te stellen. Dit bedrag onderbouwen we als volgt:

Onderdeel	*Raming kosten*
Huisvestingskosten en benodigde fte bezetting dorpskamerfunctie Borculo	95.000
Versterking dorpskamerfunctie Berkelland o.a. dubbele bezetting waar nodig, samenwerking met vrijw. Initiatieven e.a., individueel maatwerk	45.000
Ontwikkelkosten en onvoorzien	5.000
Totaal	***145.000***

Het betreft een maximaal budget o.b.v. een beredeneerde raming. Dit zal nader uitgewerkt moeten worden i.s.m. de Stichting Stadskamer en direct betrokken initiatieven. Er zal gebruikt gemaakt worden van bestaande locaties in de kern Borculo.

Proces en planning
We willen in Q4 2025 het proces opstarten met de Stichting Stadskamer en uiterlijk in Q1 2026 starten met bijeenkomst(en) met lokale vrijwilligersinitiatieven, de dorpskamers en het team Voormekaar. Het doel is o.a. dat de betrokkenen met elkaar in contact treden en kennis nemen van elkaars inzet en mogelijkheden. Op basis daarvan kan een plan voor samenwerking tot stand komen.
Vervolgens gaat dit in 2026 een vervolg krijgen in kleinere groepen, die periodiek bij elkaar komen om concreet met elkaar samen te werken in de kernen. Door deze bijeenkomsten te ondersteunen neemt de gemeente regie, zoals gevraagd, en dragen we bij aan de waardering en erkenning van de

lokale vrijwilligersinitiatieven. We stellen kartrekkers aan (in de kernen), die acties concreet gaan uitwerken.

We passen de beproefde participatie-methodiek vanuit het project Bestaanszekerheid toe. Dat wil zeggen dat er vanuit de betrokken partijen een netwerk wordt gevormd en dat er vanuit de deelnemers vanuit dat netwerk inwoners en andere relevante partners worden benaderd en gesproken. Zoals gezegd, de gemeente kan regie voeren op dit proces. Spectrum adviseert op dit punt het volgende: *'Om te komen tot (meer) samenwerking tussen initiatieven en dorpskamers én initiatieven onderling, is begeleiding nodig.'*

De raad wordt medio 2026 geïnformeerd over de voortgang o.a. van de uitkomsten van de bijeenkomsten.

DE 3 ONDERZOEKEN

Evaluatie en maatschappelijk rendement dorpskamers 2023

Uit de in 2023 met de gemeenteraad gedeelde evaluatie van de dorpskamers, waarin tevens een maatschappelijke-rendementsanalyse is opgenomen, blijkt dat de dorpskamers bijdragen aan besparingen op onder andere Wmo-uitgaven, bijstandsuitkeringen, schuldhulpverleningstrajecten en maatschappelijke opvang. De analyse laat zien dat de dorpskamers een maatschappelijk rendement van 2,78 genereren en daarmee hoge kosten in het sociaal domein voorkomen.[2]

Maatschappelijk rendement Stadskamer 2025

In juli 2025 is een nieuwe maatschappelijke rendementsanalyse gepubliceerd. Deze is in opdracht van Stichting Stadskamer uitgevoerd door Purpose. Uit de analyse blijkt dat de stads-/dorpskamers een nog hoger maatschappelijk rendement behalen, namelijk tussen de 3,20 en 4,51.[3]

Onderzoek Spectrum

De gemeente Berkelland heeft in juli 2024 onderzoeksbureau Spectrum de opdracht gegeven om te onderzoeken hoe de mogelijke samenwerking tussen de dorpskamers en vrijwilligersinitiatieven geoptimaliseerd kan worden, zonder dat dit noodzakelijkerwijs leidt tot de oprichting van nieuwe fysieke dorpskamers. De focus lag daarbij op het versterken van de samenwerking met vrijwilligersinitiatieven en het optimaal benutten van de lokale dynamiek in de kernen. Het onderzoek levert een aantal adviezen op die gezien kunnen worden als aanbevelingen.

Reflectie van het college op de onderzoeken

De beide maatschappelijke rendementsanalyses zijn vooral van waarde als onderbouwing van het feit dat de dorpskamers bijdragen aan ons het beleid uit o.a. de Sturingsagenda. We willen kosten beheersbaar houden en 'de beweging van zorg naar welzijn en voorliggende voorzieningen' maken. Daarnaast leveren de analyses inhoudelijk nuttige input op.

Het onderzoek van Spectrum levert een aantal adviezen op die goed bruikbaar zijn. Het onderzoek ondersteunt bijvoorbeeld de uitbreiding naar Borculo. Er zijn ook een aantal adviezen vrijblijvend en onvoldoende objectief. Ze komen voort uit meningen van één of enkele personen die gesproken zijn, die niet verder zijn uitgediept of onderzocht. Het onderzoek geeft daardoor op onderdelen onvoldoende duidelijkheid en onvoldoende aanleiding tot harde conclusies. Het onderzoek geeft uiteraard wel aanknopingspunten voor het verdere gesprek. Bijvoorbeeld adviseert Spectrum om het welzijnsbeleid aan te scherpen, aan de slag te gaan met beeldvorming rond dorpskamers en oplossingen te bespreken voor de vraagstukken m.b.t. vrijwilligers, o.a. door de energie te koesteren die er is.

INHOUDELIJKE TOELICHTING

---

[2] *Gemeente Berkelland. (2023, mei). Evaluatie dorpskamers*

[3] Purpose. (2025, juli). *Effectmeting en MKBA Stichting Stadskamer: Het maatschappelijk rendement van Stichting Stadskamer: waardevol voor bezoeker en maatschappij.* Uitgegeven in opdracht van Stichting Stadskamer

Wat is en doet een dorpskamer?
De twee dorpskamers in de gemeente Berkelland (Neede, Eibergen) zijn laagdrempelige, algemene voorzieningen die inwoners ondersteunen in hun maatschappelijke participatie en persoonlijke ontwikkeling. Het zijn veilige ontmoetingsplekken binnen de keten *van dagbesteding naar werk*, bedoeld voor mensen die (nog) geen geïndiceerde zorg nodig hebben, maar wel ondersteuning kunnen gebruiken. Inwoners met en zonder ondersteuningsvraag zijn welkom zonder indicatie of wachttijd.

De dorpskamer richt zich in het bijzonder op mensen in een kwetsbare positie, zoals inwoners met een psychische kwetsbaarheid of afstand tot de arbeidsmarkt. Zij krijgen de ruimte om in hun eigen tempo en op hun eigen manier te werken aan herstel en deelname aan de samenleving. Indien nodig kunnen zij terugvallen op professionele ondersteuning, waardoor wordt voorkomen dat mensen tussen wal en schip raken. De ondersteuning is vraaggericht en met oog voor positieve gezondheid, sociale inclusie en samen herstellen. Activiteiten zoals ontmoeting, dagbesteding, werkervaringsplekken en het stimuleren van een gezonde leefstijl ontstaan deels op initiatief van de bezoekers zelf en worden begeleid door professionals en vrijwilligers.

Aantal bezoekers dorpskamer
In 2024 hebben de dorpskamers in Berkelland in totaal 161 unieke bezoekers ontvangen tijdens de acht vaste dagdelen waarop zij wekelijks geopend zijn op twee verschillende locaties. In Eibergen kwamen 78 unieke bezoekers, goed voor 2.118 bezoeken. De locatie in Neede verwelkomde 83 unieke bezoekers, met in totaal 2.220 bezoeken. Gezamenlijk zijn de dorpskamers daarmee 4.338 keer bezocht. Het merendeel van de bezoekers is woonachtig in Eibergen of Neede.[4]

Verschil dorpskamer en vrijwilligersinitiatief
In vergelijking met vrijwilligersinitiatieven zet de dorpskamer zich in om structuur, continuïteit en professionele begeleiding te bieden. Waar vrijwilligersinitiatieven vaak draaien op de inzet en beschikbaarheid van betrokken vrijwilligers, werkt de dorpskamer met beroepskrachten die beschikken over gekwalificeerde expertise om kwetsbare inwoners te ondersteunen in hun herstel en participatie. Hierdoor kan de dorpskamer ook eerder signaleren en gericht ondersteuning bieden. De beroepskrachten hebben oog voor de groepsdynamiek en treden op als er spanningen ontstaan. Desgewenst kunnen de professionals van de dorpskamers bemoeizorg aanbieden.

Het subsidiëren van de dorpskamers biedt ons, naast de inzet van professionals, de mogelijkheid om bindende afspraken te maken over monitoring, verantwoording, kwaliteit en maakt het mogelijk om continuïteit te waarborgen. We borgen hiermee de professionele kennis en ervaring die nodig zijn om onze inwoners de ondersteuning te bieden die nodig is. Vrijwilligers die daar werkzaam zijn, kunnen hier ook op terugvallen. Kortom, we zijn als gemeente opdrachtgever en we voeren regie. Dat ligt bij de vrijwilligersinitiatieven anders: we belasten dergelijke initiatieven niet met taken en verantwoordelijkheden die we wel bij de dorpskamer beleggen, zoals professionele aansturing en coördinatie, integraal werken en monitoring. Vanzelfsprekend zit hier ook de kracht van vrijwilligersinitiatieven. Zij zijn vrij van extra voorwaarden en regels. De kracht zit in hun lokale, informele netwerken en relaties, het omzien naar elkaar en het versterken van de sociale cohesie.

Beiden zijn aanvullend op elkaar nodig om te komen tot een sterke sociale basis. De inzet van vrijwilligers is onmisbaar en we willen hen ten volle benutten, maar we willen hen niet gelijkstellen aan professionals en belasten met taken en verantwoordelijkheden van professionals.

De gebruikte onderzoeken, eventueel op te vragen in de ambtelijke organisatie:
1 Evaluatie en maatschappelijke rendementsanalyse dorpskamers 2023;
2 Maatschappelijke rendementsanalyse Stadskamer 2025;
3 Onderzoek Spectrum naar samenwerking tussen de dorpskamer en vrijwilligersinitiatieven 2025.

[4] *Stichting Stadskamer. (2025, januari). Jaarverslag 2024 Berkelland*